

Talepunkter för kommuner gällande elförsörjning

Bakgrund

Sverige riskerar i vinter att hamna i en elbristsituation, det vill säga behovet av el täcks inte av egen produktion eller import. Sett till helåret har vi som land ett överskott av el och exporterar. Men el är en färskvara som inte kan lagras. Under kalla vindstilla dagar kan det därför uppstå ett underskott när vi konsumerar mer än vi producerar. På grund av omvärldsläget minskar sannolikheten att vi kan importera el från länder som är beroende av ryska gasleveranser.

Om efterfrågan på el är större än tillgången finns det risk för att det uppstår elbrist. Om elbrist uppstår finns det risk för att elförsörjningen kollapsar i hela eller stora delar av Sverige. För att undvika detta kan Svenska kraftnät beordra elbolagen att koppla bort användare, så kallad manuell fränkoppling (MFK). För att lindra effekten av MFK i samhället har Energimyndigheten utvecklat en planeringsprocess som kallas för Styrel. Den gör det möjligt att prioritera el till samhällsviktiga elanvändare vid en bortkoppling.

Styrel bygger på att kommuner och elnätsföretag tillsammans identifierar samhällsviktig verksamhet och planerar för hur samhällsviktiga elanvändare kan prioriteras vid elbrist. Länsstyrelsen initierar och leder arbetet inom länet samt sammanställer det underlag som ska ligga till grund för planeringen av fränkoppling i en elbristsituation.

Huvudbudskap

- Energisituationen i Sverige och Europa är kraftigt ansträngd. Det handlar inte bara om höga elpriser. Det finns även risk att elen inte kommer räcka under vissa timmar i vinter.
- Vi behöver förbereda oss för olika scenarier och agera tillsammans för att mildra effekterna. Det gäller alla – myndigheter, organisationer, företag och privatpersoner.
- Genom att förbruka mindre kan vi minska risken för elbrist.
- Om det trots åtgärder uppstår elbrist så kommer samhällsviktig verksamhet som till exempel sjukhus, äldreboenden, räddningstjänst och larmtjänst att prioriteras.

Frågor och svar

Varför riskerar vi avbrott i vinter?

Oftast täcker produktionen av el efterfrågan. Men under kalla, vindstilla dagar kan det uppstå ett underskott, det vill säga vi konsumerar mer än vi producerar. Då måste vi importera el från våra grannländer. Om det vid det tillfället inte går att importera el uppstår brist och vi kan tvingas stänga av el för att inte elnätet ska kollapsa.

Sverige har under flera år varit beroende av import vid de mest ansträngda situationerna. På grund av omvärldsläget minskar sannolikheten att kunna importera från Europa och de länder som är beroende av ryska gasleveranser.

Vad händer vid så kallad fränkoppling?

Att koppla från elen lokalt är ett verktyg för att förhindra större störningar i elförsörjningen. Svenska kraftnät väljer ut i vilket geografiskt område fränkoppling ska ske, hur mycket el som ska kopplas bort och hur länge. De ger sedan order till de regionala nätföretagen att de ska genomföra fränkopplingen inom 15 minuter.

Vem bestämmer vilka som kommer att bli fränkopplade?

Prioriteringen görs enligt en planeringsmetod som Energimyndigheten har utvecklat. El styrs om till prioriterade ledningar (metoden kallas styrel) för att lindra konsekvenserna för samhället.

Förenklat handlar styrel om vem som ska få el när vi inte har tillräckligt till alla. Det går ut på att man vid risk för elbrist säkerställer el till samhällsviktiga verksamheter som till exempel sjukhus, äldreboenden, räddningstjänst och larmtjänst.

Kommuner och elnätsföretag ansvarar tillsammans för att identifiera och planera hur samhällsviktiga verksamheter ska kunna prioriteras vid elbrist. Länsstyrelsen leder och sammanställer arbetet.

Hur görs prioriteringen?

Elanvändare som på kort sikt är kritiska för liv, hälsa och samhällets funktionalitet prioriteras. Det kan till exempel handla om dricksvattenförsörjning, fjärrvärme, sjukhus, äldreboenden, brandstationer, ledningssystem för flyg och tåg och möjligheten att sända viktigt meddelande till allmänheten (VMA). Hur verksamheter ska prioriteras regleras i styrelsförordningen. I den anges åtta olika prioritetsklasser:

1. Elanvändare som redan på kort sikt (timmar) har stor betydelse för liv och hälsa.
2. Elanvändare som redan på kort sikt (timmar) har stor betydelse för samhällets funktionalitet.

3. Elanvändare som på längre sikt (dagar) har stor betydelse för liv och hälsa.
4. Elanvändare som på längre sikt (dagar) har stor betydelse för samhällets funktionalitet.
5. Elanvändare som representerar stora ekonomiska värden.
6. Elanvändare som har stor betydelse för miljön.
7. Elanvändare som har stor betydelse för sociala och kulturella värden.
8. Övriga elanvändare som privatpersoner.

Vilka aktörer och verksamheter är prioriterade? Vilka aktörer finns med på listan över prioriterade elanvändare? Hur ser styrelsplaneringen ut?

Hur prioriteringen ser ut är känslig, då den beskriver vilka verksamheter och elledningar som på kort sikt är kritiska för liv, hälsa och samhällets funktionalitet. Listan kan vara underlag för att kartlägga Sveriges sårbarheter och i värsta fall användes vid exempelvis sabotage. Därför har kommunen beslutat att sekretessbelägga underlaget i styrelsplaneringen.

Hur vet jag om mitt företag är prioriterat enligt den lista som Länsstyrelsen sammanställt?

Det är få företag som kommer prioriteras, precis som att inga hushåll är prioriterade. Det som prioriteras är verksamheter som på kort sikt är kritiska för liv, hälsa eller samhällets funktionalitet och som till exempel rör dricksvattenförsörjning, fjärrvärme, sjukhus, äldreboenden, brandstationer, ledningssystem för flyg och tåg och möjligheten att sända viktigt meddelande till allmänheten (VMA).

Vi har full förståelse för att en bortkoppling av elanvändare kan få allvarliga konsekvenser för många verksamheter och det är givetvis det sista alternativet i en lång rad av åtgärder.

Mitt företag borde vara prioriterat enligt den lista som länsstyrelsen sammanställt, hur gör jag för att komma med?

Driver ditt företag en verksamhet som är kritisk för liv, hälsa eller samhällets funktionalitet kan ni informera oss i kommunen. Flera statliga myndigheter som till exempel Livsmedelsverket, Jordbruksverket och Trafikverket har lämnat in underlag över verksamheter som de anser bör prioriteras. Det kan dock finnas företag som av olika anledningar inte identifierats.

Vi kommer därför titta vidare på ert underlag för att kunna bedöma om er verksamhet motsvarar kriterierna och om ni bör vara med i framtida prioriteringar.

Hur kan jag förbereda mitt företag för en eventuell fränkoppling?

Har ditt företag ett kritiskt beroende av el bör ni bedöma om konsekvenserna vid elavbrott är acceptabla eller om ni ska införskaffa reservkraft i form av batteribackup eller reservkraftverk. Myndigheten för samhällsskydd och beredskap

(MSB) har tagit fram stöd i arbetet med kontinuitetsplanering som ni kan hittas på deras hemsida:

<https://www.msb.se/sv/amnesomraden/krisberedskap--civilt-forsvar/samhallsviktig-verksamhet/kontinuitetshantering/>

Tillsammans med Energimyndigheten och Elsäkerhetsverket har MSB också tagit fram en Vägledning för hantering av reservkraft:

<https://www.energimyndigheten.se/trygg-energiforsorjning/kunskapsstod-till-offentlig-sektor/vagledning-for-arbetet-med-reservkraft/>

Vad gör jag som privatperson om elen stängs av?

En fränkoppling av elen skiljer sig inte från ett vanligt strömavbrott. Som medborgare ska du alltid vara förberedd på exempelvis ett strömavbrott eller annan samhällsstörning. Läs mer om hur du förbereder dig på: [Hemberedskap - Krisinformation.se](#).

Hur lång tid pågår en fränkoppling?

Det går inte att svara på exakt, men enligt Svenska Kraftnät kan ett rimligt scenario för vintern vara två till tre timmar åt gången. Om elen behöver stängas av en längre tid kan fränkopplingen roteras. Det innebär att en enskild användare inte drabbas för hårt.

Kommer det någon förvarning innan elen stängs av?

Svenska kraftnät kommunicerar i media om det finns risk för en fränkoppling inom det närmaste dygnet. Länsstyrelsens Tjänsteman i beredskap (TiB) kommer också att informeras och kommer då att inleda samverkan med länets aktörer. Som vid vanliga strömavbrott kommer elbolagen att gå ut med driftinformation i sina kanaler.

Talespersoner

Talesperson i XXX kommun:

Talesperson gällande Länsstyrelsens arbete med styrning av el till prioriterade elanvändare vid bristsituationer (styrel)

Peter Svensson

Beredskapshandläggare på samhällsavdelningen

peter.o.svensson@lansstyrelsen.se

Telefon: 010-224 47 20 alt. 0732-75 45 13

Fördjupande information

[Risken för bortkoppling av el i vinter har ökat | Svenska kraftnät](#)

[Vad är elbrist, kapacitetsbrist och effektbrist? - eon.se](#)

[Råd till privatpersoner \(msb.se\) Hemberedskap - Krisinformation.se](#)

[Styrel \(energimyndigheten.se\)](#)

[Tema: Elmarknad och elpriser | Svenska kraftnät \(svk.se\)](#)

[Frågor och svar om effektbrist och manuell förbrukningsfrånkoppling | Svenska kraftnät](#)